

**ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКУ ПРАТ
«ТРАНС'ЗВЯЗОК»**

Посохов І. М.,
д.е.н., професор, професор кафедри економіки бізнесу
і міжнародних економічних відносин,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

Вовк М.Р.,
бакалавр кафедри економіки бізнесу
і міжнародних економічних відносин,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

Механізм формування ризику для об'єктів і процесів підприємства в кожному випадку досить специфічний. Це обумовлено різноманіттям факторів ризику підприємства, які були визначені нами в рамках даного дослідження. Економічна природа походження чинників дозволяє зробити припущення про можливість впливу на них для зниження характеристик ризику. Основою даного припущення послужило те, що в рамках певного управлінського впливу на фактори ризику можна в результаті вплинути на механізм їх взаємодії, підвищивши ефективність превентивних заходів. Економічна перспектива цієї пропозиції в тому, що, впливаючи на фактори ризику адресно, можна запобігти ризику або знизити ступінь втрат, яке ймовірно понесе підприємство при його реалізації. При цьому важливого значення набуває процедура аналізу ризику та його можливих наслідків [1; 2; 3].

У сучасному управлінні ризиками пропонується досить широкий набір методів впливу на організаційні процеси, аналіз яких дозволяє зробити висновок про їх застосовності для впливу на фактори ризику.

1. Відмова від ризику.
2. Запобігання настанню ризиків або зменшення розмірів збитків.
3. Поділ ризику.
4. Метод поділу відповідальності або метод аутсорсингу ризику [4; 5].

Пропонуємо розглянути методи, які можна застосувати як основу для заходів з управління ризиками [6; 7; 8]:

- відмова від ризику – даний метод являє собою спробу взагалі уникнути можливості виникнення подібного ризику, тобто ухилення від ймовірності негативного впливу як структурної характеристики ризику. Даний метод може бути реалізований на практиці через відмову від виробництва певної продукції, припинення присутності в певній сфері бізнесу та надання переваги іншій сфері, де ймовірність ризиків нижче або наслідки менш значні для підприємства.

- запобігання настанню ризиків або зниження розмірів збитків. Метод базується на застосуванні запобіжних заходів, направлених на зниження ймовірності настання несприятливої події, тобто даний метод надає коригуючий вплив на фактори, обумовлює вразливість відповідного об'єкта або процесу впливу ризику [9; 10].

Для ефективного застосування даного методу слід дотримуватися умов:

– ймовірність настання ризику досить велика.

– система управління організацією володіє достатньою інформацією для аналізу природи і механізму виникнення даного ризику, що дозволяє зробити висновки про формують його фактори [11; 12; 13; 14].

Запобігання настанню ризику завдяки реалізації відповідних превентивних заходів не тільки знижує ймовірність виникнення ризику, а й знижує частоту реалізації ризику. При аналізі ефективності реалізованих заходів, на нашу думку, слід врахувати, що даний метод призводить до модифікації шкоди, тобто після застосування коригуючого впливу ймовірні збитки від реалізації ризиків будуть виникати з меншими можливостями [15; 16; 17; 18].

Зменшення розмірів збитків передбачає в трансформації уразливості носія ризику. Даний метод може бути застосований до тих ризиків, щодо яких коригувальні дії, як метод роботи з ризиками, по ряду причин, як то: вартість, технічна складність тощо, не може бути застосовано [19; 20; 21].

Механізм впливу даного методу є реалізацією таких заходів, які допоможуть запобігти наступу ризику, а в значній мірі знизять значення прогнозованого збитку. Наприклад, ризик знищення будь-якого об'єкта підприємства вогнем може бути відвернений застосуванням вогнетривких матеріалів при його захисту або виготовленні. Визначено основні напрями зниження ризику ПРАТ «ТРАНС'ЗВ'ЯЗОК»:

1. Метод поділу ризику – суть даного методу полягає в тому, що реалізація ризику для процесу підприємства не спричинить за собою впливу ризиків для аналогічних або пов'язаних процесів, тобто не спричинить ланцюгову реакцію виникнення збитків. Позитивний ефект даного методу досягається за рахунок зміни кількісних характеристик схильних до впливу ризику об'єктів або процесів машинобудівного підприємства.

Практична реалізація даного методу може виражатися в таких формах:

Диференціація ризику через просторове розділення схильних до ризику об'єктів або процесів. Під поділом в даному випадку пропонуємо розуміти не тільки просторову несумісність, а й поділ систем взаємодії із зовнішнім оточенням. Наприклад, це може виражатися через створення декількох виробничих майданчиків, відділених один від одного просторово і системно [21; 22; 23; 24].

Дублювання об'єктів, схильних до ризику, полягає в створенні аналогічних один одному об'єктів, використання яких буде обумовлено випадками впливу ризику на об'єкт – зразок.

2. Метод поділу відповідальності або метод аутсорсингу ризику являє собою зниження можливості настання несприятливих наслідків через залучення сторонньої організації. Як приклад реалізації подібного методу можна розглянути використання послуг сторонньої охоронної фірми при забезпеченні безпеки об'єкта. Даний метод використовується в тому випадку, коли керівництво підприємства може застосувати юридичні механізми передачі відповідальності, то є ризик можна охарактеризувати юридично, його ймовірні наслідки відносно легко оцінити ймовірність реалізації прийнятна для сторони, яка приймає на себе ризик. Реалізація превентивних заходів здатне запобігти ризику або знизити ймовірність і тяжкість наслідків його реалізації. У другому випадку підприємство зіткнеться з таки явищем, як залишковий ризик, тобто ризик, подальше вплив на який економічно недоцільно або неможливо. В такому випадку, в управлінні ризиками є широкий набір методів, що дозволяють знижувати фінансові наслідки настання ризиків для підприємства.

3. Метод покриття збитків з поточного доходу. Збиток від реалізації ризику покривається за рахунок поточних грошових потоків компанії.

Поширеність даного методу викликана тим, що підприємства з високою частотою стикаються з незначними ризиками і спровокованими ними збитками, якими, в рамках поточного економічного стану підприємства, можна знехтувати і покрити їх за рахунок припливу грошових коштів.

4. Метод покриття збитку з спеціально створених резервних фондів. Цей метод передбачає, що поточний збиток покривається за рахунок спеціально зарезервованих коштів.

Умови використання цього методу схожі з першим методом надходження коштів, однак розміри прогнозованого збитку значно вище.

Негативною стороною застосування цього методу в довгостроковій перспективі є те, що невикористовувані грошові кошти заморожуються і піддаються впливу інфляції. З цих передумов можна зробити висновок, що створення таких фондів буде економічно виправдано на обмежений період часу, коли ймовірність настання ризику та вплив пов'язаних з ризиком наслідків максимальні.

5. Метод компенсації втрат за рахунок кредитування. Використовується, коли фірма може використовувати позикові кошти за прийнятною для собівартості. Джерело покриття збитків в разі застосування даного методу зовнішні по відношенню до підприємства, хоча відповідальність за покриття несе саме підприємство. Ймовірними джерелами позикових коштів можуть бути компанії-партнери, банківські установи, фондовий ринок, споживачі, інші джерела, що надають позикові кошти на прийнятних умовах.

6. Метод покриття збитків через страхування і самострахування. Страхування є одним з часто застосовуваних методів управління ризиками. Застосування страхування означає для підприємства зниження ступеня участі в покритті збитків, що виникає на підставі дії ризиків. Страхування виправдано для великих сукупностей ризиків, якщо ймовірність їх реалізації висока, а збиток значний.

Термін «самострахування» розглядається як створення будь-яким господарюючим суб'єктом власних страхових фондів, за рахунок регулярних відрахувань, відкладання коштів, що відповідає методу покриття збитків за рахунок спеціальних фондів.

Позитивний ефект від використання даного методу полягає в роботі з великим числом ризиків в порівнянні з методами покриття збитків від ризику через поточний дохід і резервування коштів.

Список використаних джерел

1. Посохов И. М. Актуальность секьюритизации рисков в страховании и перестрахования в современных условиях / И. М. Посохов // *Вестник Нац. техн. ун-та "ХПИ"* : сб. науч. тр. Темат. вып. : Технический прогресс и эффективность производства. Харьков : НТУ "ХПИ", 2011. № 25. С. 12-18.

2. Посохов І. М. Аналіз існуючих підходів до класифікації ризиків / І. М. Посохов // *Вісник економіки транспорту і промисловості = The bulletin of transport and industry economics* : зб. наук.-практ. ст. Харків : УкрДУЗТ, 2012. № 39. С. 67-76.

3. Посохов І. М. Аналіз ризиків управління в системі менеджменту якості підприємства / І. М. Посохов // *Бізнес Інформ*. 2016. № 1. С. 311-316.

4. Посохов І. М. Вплив діджиталізації на систему міжнародних економічних відносин у ХХІ столітті / І. М. Посохов, Д. Д. Похвалітова // *Development of modern economic science in the context of digitalization* : proc. of the Intern. sci. conf., December 3-4, 2021. Riga : Baltija Publishing, 2021. P. 159-161.

5. Посохов І. М. Дослідження державної політики регулювання ризику в країнах ЄС / І. М. Посохов // *Економіка. Фінанси. Право*. 2016. № 2. С. 8-11.

6. Посохов І. М. Дослідження існуючих наукових підходів до визначення категорій "ризик", "управління" та "управління ризиками" / І. М. Посохов, Ю. В. Жадан // *Бізнес Інформ*. 2015. № 12. С. 26-31.

7. Посохов І. М. Дослідження методів оцінки ризиків корпорацій / І. М. Посохов // *Європейський вектор економічного розвитку*. 2013. № 2 (15). С. 211-217.

8. Посохов І. М. Дослідження ринку вагонобудування України та конкурентоспроможності промислових підприємств залізничного транспорту на світовому ринку та ринку країн СНД / І. М. Посохов // *Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПИ"* :

- зб. наук. пр. Сер. : Технічний прогрес та ефективність виробництва. – Харків : НТУ "ХПІ", 2015. № 60 (1169). С. 115-118.
9. Посохов І. М. Економіка підприємства : практикум : [навч. посібник] / І. М. Посохов, В. Г. Дюжев, Т. О. Погорелова ; Харківський політехнічний ін-т, нац. техн. ун-т. Харків : НТУ "ХПІ", 2008. 159 с.
10. Посохов І. М. Економіка підприємства: навч. посібник / І. М. Посохов. Харків: НТУ «ХПІ», 2016. 380 с.
11. Посохов І. М. Зона вільної торгівлі України та ЄС: сучасні результати та перспективи розвитку / І. М. Посохов // *Угода про асоціацію з ЄС як інструмент забезпечення стійкості економіки України* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 25-26 листопада 2021 р. : у 2-х ч. Ч. 1 = *Association agreement with the EU as a resilience tool for Ukrainian economy* : proc. of the intern. sci. and practical conf., November 25-26, 2021. : in 2 vol. Vol. 1. Київ : КНУ ім. Т. Шевченка, 2021. С. 32-35.
12. Посохов І. М. Операційні ризики: управління та основні напрями зниження / І. М. Посохов // *Вісник економіки транспорту і промисловості = The bulletin of transport and industry economics* : зб. наук.-практ. ст. Харків : УкрДУЗТ, 2012. № 37. С. 229-233.
13. Посохов І. М. Факторний аналіз фінансового стану корпорацій / І. М. Посохов // *Культура народів Причорномор'я*. 2013. № 262. С. 78-82.
14. Посохов І. М. Чепіжко О. В. Проблеми управління конкурентоспроможністю підприємств в умовах трансформації економіки України. *Актуальні проблеми моделювання та управління соціально-економічними системами в умовах глобалізації* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 11 травня 2018 р. Дрогобич : РВВ ДДПУ ім. І. Франка, 2018. С. 285-288.
15. Dykan V.L., Posokhov I.M. Research of international risk management standards. *Business Inform.* 2014. № 1. pp. 314–319.
16. Dykan Volodymyr L. & Posokhov Igor M., 2014. "Study of International Standards of Risk Management" *Business Inform*, *RESEARCH CENTRE FOR INDUSTRIAL DEVELOPMENT PROBLEMS of NAS (KHARKIV, UKRAINE)*, Kharkiv National University of Economics, issue 1, pages 314-319.
17. Loshenyuk, O. V., Galan, L. V., Posokhov, I. M. (2022) Suchasni stratehiyi v mizhnarodnomu marketynhu [Modern strategies in international marketing]. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»* [Scientific notes of the "KROK" University]. 2(66) (June 2022), P. 123–131. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-66-123-131>
18. Posokhov I., Dyuzhev V., Zhadan Yu. Risk management of industrial enterprises: theory and methodology: monograph. Kharkiv: Publishing House I. Ivanchenka, 2020. 175 p.
19. Posokhov I.M. (2012). Suchasnyi stan metodychnoho zabezpechennia upravlinnia ryzykamy korporatsii [The current state of the methodological provision of corporate risk management]. *Biznes–inform*, 10, 266–271.
20. Posokhov I.M. Analiz zmistu ponyattia ryzyk i naukovi pidkhody shchodo vyznachennia sutnosti ryzyku / I.M. Posokhov // *Sbornyk nauchnykh trudov «Vestnyk NTU «XPI»*. 2012 . № 5. S. 101–108.
21. Posokhov, I. M. (2012), "Analysis of risk category and scientific approaches to determination of risk", *Visnyk natsionalnoho technichnoho universytetu "KhPI"*, no. 5, pp. 101-108.
22. Posokhov, I. M. Teoretychni ta praktychni aspekty upravlinnia ryzykamy korporatsii [Theoretical and Practical Aspects of Corporate Risk Management]. Kharkiv: Slovo, 2014.
23. Посохов І. М. Державне регулювання цін на продукцію соціального значення : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / І. М. Посохов ; Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. 2009. 19 с.
24. Posokhov, I. M. Analiz doslidzhen' zarubizhnykh naukovykh shkil ryzykmenedzhmentu. *Marketynh i menedzhment innovatsiy*, (4), 2013. P. 164-172.